

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СЛОВОТВОРУ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Северін А. А., студ. гр. ПР-01,
Щигло Л. В., к. філол. н., доц. СумДУ

У вивченні словотвору існують різні напрями, що дозволяють виділити три етапи розвитку: традиційний етап, на якому було визначено запас словотворчих засобів мови, розроблено основні принципи словотвірного аналізу, розмежовано діахронічний та синхронний підходи; ономасіологічний етап, на якому увагу вчених було зосереджено на процесі виникнення лексичних одиниць, вивченні засобів і способів називання окремих елементів дійсності; когнітивний етап, на якому почалося осмислення національно-культурної специфіки трактування похідної лексики з погляду мовної свідомості [1]. Нині когнітивна лінгвістика є одним із найперспективніших напрямів мовознавства.

У сучасній німецькій мові словотвір є одним з джерел збагачення лексики. Деякі слова переходять у розряд архаїзмів, історизмів, застарілих слів. Разом з тим виникає багато нових слів, що називають або вже наявний предмет, явище, або ж використовуються для позначення нових. Безліч досліджень у царині сучасного німецького словотвору головним чином зосереджені на вивченні афіксації, субстантивації інфінітива як найпростішого способу транспозиції дієслова в іменник.

Похідні дієслова утворюються як за допомогою додавання до кореня префіксів (префіксація), так і за допомогою додавання суфіксів (суфіксація). Приєднанням префіксів при словотворі дієслів користуються набагато частіше, ніж при утворенні іменників. Розрізняють невідокремлювані й відокремлювані афікси, а також афікси, які можуть бути і відокремлюваними й невідокремлюваними. Відокремлювані префікси мають головний наголос і відділяються від кореня дієслова при його відмінюванні у презенсі, імперфекті та імперативі. Відокремлюваний префікс стоїть наприкінці речення. Невідокремлювані префікси: найуживанішими є префікси *er-*, *ver-*, *zer-*, *ent-*.

Суфікс *-er* вважають давнім латинським запозиченням (*-arius*), який набув широкого поширення вже у давньоверхньонімецькій мові (*-ari*) і є досить продуктивним у теперішній час. Спочатку суфікс *-er* приєднувався до основ іменників, потім усе більшого поширення набувають віддієслівні іменники з суфіксом *-er*. Велику групу

віддієслівних похідних основ суфіксальних іменників з суфіксом -er, утворених від твірних основ сильних кореневих дієслів, налічують іменники чоловічого роду, які означають особу: *der Säufer* (п'яниця), *der Schreiber* (писар). Суфікс -e досить продуктивний для утворення іменників жіночого роду.

Субстантивація – перехід різних частин мови в іменники. Найчастіше субстантивованими є інфінітиви, прикметники й дієприкметники. При субстантивації форма інфінітива не змінюється. Субстантивований інфінітив завжди середнього роду, позначає процес дії, рідше – результат дії. За частотою вживання та семантичними характеристиками виділяють постійні й оказіональні утворення. Оказіональні утворення з'являються у процесі мовлення та творчості письменників і поетів у літературі й поезії. Особливої продуктивності в сучасній німецькій мові набуває субстантивація складних інфінітивів та інфінітивних груп: *das Nicht-mehr-Mitkommen*, *das Wegprivatisieren*.

Дієслова з відокремлюваними, невідокремлюваними префіксами можуть стати прикметниками чи прислівниками: *entgegenkommend* (зустрічний), *aufgeschlossen* (сприйнятливий). Суфікс -lich – найбільш уживаний. З його допомогою утворюються похідні прикметники від іменників, інших прикметників чи основ дієслова: *fragen* (питати) – *fraglich* (сумнівний, суперечливий) [2].

Сьогодні дуже швидко відбувається поповнення словникового складу німецької мови за рахунок внутрішніх ресурсів системи мови та словотворення. Причина цьому – бурхливий розвиток техніки, промисловості як вислід економічних, політичних і фінансових міжнародних відносин.

З упевненістю можна стверджувати, що головною причиною виникнення неологізмів є пізнавальна діяльність людини та необхідність формування механізмів для адекватного позначення нових явищ та об'єктів, що з'являються у безперервному процесі ускладнення позамовної дійсності.

1. Шелховская Н. И. Отглагольное словообразование в когнитивном аспекте: диссертация кандидата филологических наук: 10.02.19. – Челябинск, 2001. – 219 с.
2. Word Formation (Wortbildung) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dartmouth.edu/~german/Grammatik/Wortbildung/Wortbildung.html>

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 55-57.